

BIJLAGE 1A

Aanbevelingen van Bureau Berenschot op pagina 33-35 van het "Eindrapport Integriteitsonderzoek naar de handelwijze van burgemeester Heijmans en raadslid Kadra van de gemeente Weert" d.d. 28 mei 2020:

5.2 Aanbevelingen

Aan ons is gevraagd tot aanbevelingen te komen ten aanzien van de omgang met private belangen door bestuurders en politici in relatie met hun publieke belangen teneinde (de schijn van) belangenverstremgeling te voorkomen. Het uitgangspunt voor onze aanbevelingen zijn de bevindingen die wij hebben gedaan in het kader van het onderzoek. Deze aanbevelingen vallen uiteen in drie categorieën:

- Normen
- Procedures
- Aandacht

Normen

Een belangrijk element in het voorkomen van (de schijn van) belangenverstremgeling is het hebben van zo duidelijk mogelijk normen op dat gebied. We gebruiken bewust de terminologie "zo duidelijk mogelijk" omdat nooit van tevoren voor alle situaties bepaald kan worden hoe te handelen ter voorkoming van belangenverstremgeling. We bevelen hierover het volgende aan:

- In de huidige Gedragscode is opgenomen dat een volksvertegenwoordiger/bestuurder zich onthoudt van deelname aan besluitvorming over een specifieke opdracht aan een dienstverlener waarmee diegene een (in)directe relatie heeft. Daarmee wordt het vraagstuk in onze ogen te zeer verengd. Het gaat erom dat in het geval van een persoonlijk belang (bijvoorbeeld vanuit een nevenfunctie, vanuit betrokkenheid bij een sportclub, omdat een vriend een plan indient over ruimtelijke ontwikkeling, etc.) deze betrokkenheid wordt gemeld en al naar gelang de aard en "zwaarte" van de betrokkenheid een "maatregel" wordt getroffen. Dit kan eruit bestaan dat uitsluitend bekend wordt gemaakt binnen de raad/het college, dat niet wordt deelgenomen aan besluitvorming, dat niet het woord wordt gevoerd, dat enkel wordt deelgenomen aan technische behandeling van het voorstel etc.. Deze gedachte en praktijk zou wat ons betreft moeten landen in de Gedragscode en tussen de oren van raadsleden en bestuurders.
- Zorg voor een nadere operationalisering van het begrip belangenverstremgeling in de Gedragscode. Geef ook aan wat onder "schijn" wordt verstaan. Toon je hierin bewust van het onderscheid tussen gekozen raadsleden die de kiezer en bepaalde groepsbelangen vertegenwoordigen en collegeleden die in het belang van de gemeente Weert dienen te handelen. Dat onderscheid wordt nu niet gemaakt.
- De in de code genoemde financiële belangen richten zich met name op eerlijke concurrentieverhoudingen en opdrachten. Dat is in onze ervaring te beperkt. Het kan bijvoorbeeld ook gaan om een huis of stuk grond in de buurt waarvan ruimtelijke ontwikkelingen spelen of financiële participaties bijvoorbeeld in plaatselijke energiecorporaties.

Procedures

Naast normen een aandacht voor integriteit is het van groot belang procedures met elkaar af te spreken op het moment dat integriteit mogelijk in het geding komt. Door een duidelijke procedure te hebben en deze consequent toe te passen wordt het een vanzelfsprekendheid. Wij denken aan de volgende procedures:

- Evalueer het verloop van het proces van dit onderzoek. Maak mede aan de hand daarvan zo nodig nieuwe afspraken over hoe als raad om te gaan met vermoedens van belangenverstremgeling ten aanzien van raadsleden en/of bestuurders. Bij wie wordt dit gemeld? Hoe wordt hier vervolgens mee omgegaan? Wat is de rol van de burgemeester en de griffier daarin? Pas waar nodig het Protocol processtappen bestuurlijke integriteit aan.
- Maak als raadsleden onderling afspraken over het melden van een persoonlijk belang bij besluitvorming. Het ligt voor de hand dat het raadslid dit voorafgaand aan de beraadslaging en besluitvorming in commissie of raad meldt aan het fractievoorzittersoverleg en daarbij direct een voorstel doet voor een "beheersmaatregel". Vraag de griffier om ondersteuning hierbij (zie hiervoor meer uitgebreid onder "Normen").
- Maak afspraken binnen het college over hoe te handelen wanneer sprake is van een (direct dan wel indirect) persoonlijk belang bij de besluitvorming. Wij adviseren de basisafpraak te maken dit direct melden in het college, niet deel te nemen aan beraadslaging en besluitvorming en daarvan aantekening te maken in het collegeverslag.
- Indien een collegelid een persoonlijk belang heeft bij een dossier in zijn of haar portefeuille adviseren wij om als basisafpraak te hanteren dat dit dossier wordt overgedragen aan een collega bestuurder. Afhankelijk van de situatie kan daarin de lichtere variant "vierogen-principe" worden gehanteerd.

- Binnen de gemeente Weert gelden procedures. Onder andere met betrekking tot besluitvorming, mandatering en het verstrekken van subsidies. Deze procedures zijn er niet voor niks. Het handelen van de gemeente Weert dient namelijk zorgvuldig, transparant en navolgbaar te zijn. Dit geeft de gemeente ook zelf aan in diverse documenten hierover. Ter voorkoming van (de schijn van) belangenverstremgeling is van belang deze procedures te volgen en elkaar erop aan te spreken op het moment dat dit niet gebeurt. Ook is in dit kader van belang dat mandaten en besluiten goed zijn vastgelegd, dat de archivering op orde is en dat correspondentie voldoet aan de formele vereisten.

Aandacht

Minsten zo belangrijk als normen en procedures is het gesprek daarover. Politici en bestuurders denken vaak goed op de hoogte zijn van relevante normen op het gebied van belangenverstremgeling maar onze ervaring is dat dit niet zo is. Immers bij integriteit gaat het om meer dan alleen het naleven van regels. Het vergt continu aandacht door te werken aan bewustwording, oefening en dialoog. Fris daarom regelmatig relevante wet- en regelgeving met elkaar op en bespreek dilemma's met elkaar. Met het oog hierop komen we tot de volgende concrete aanbevelingen:

- Besteed periodiek (tenminste eens per twee jaar) aandacht aan integriteit binnen raad en college. Doe dit door nog eens de regelgeving op dit gebied met elkaar door te nemen.
Wanneer is sprake van (schijn van) belangenverstremgeling?
Wat betekent dit voor mijn deelname aan de beraadslaging en besluitvorming?
Wat is het mogelijke gevolg als ik toch meedoe?
Wat zijn verboden handelingen? En wat moet ik doen in het geval van een verboden handeling?
- Bespreek dan ook met elkaar dilemma's over de omgang met persoonlijke belangen. Hierdoor leer je elkaars standpunten kennen, wordt gewerkt aan gezamenlijke moresprudentie en herken je eerder mogelijke belangenverstremgeling.
- Bespreek met elkaar wat verstaan wordt onder de kernwaarden van de gemeente Weert. Wat betekent onafhankelijkheid voor het optreden van een wethouder in een ingewikkeld handavingsdossier? En wat betekent zorgvuldigheid bij de behandeling van een subsidieaanvraag?
- Een andere manier om te werken aan het bewustzijn op het gebied van de omgang met persoonlijke belangen is het aanbieden van een integriteitstoets aan raadsleden. Deze toets is vrijwillig en is er niet op gericht om raadsleden af te rekenen of de maat te nemen. Wel dient deze toets ertoe om raadsleden bewust te maken van mogelijke risico's op belangenverstremgeling (bijv. vanwege grondposities, overeenkomsten met de gemeente, belangen van familieleden, etc.) en handelingsperspectief te geven over hoe hiermee om te gaan.